

LIPERIN KUNTA

Tarkastuslautakunta

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2013

1. TARKASTUSLAUTAKUNTA JA TILINTARKASTUS

Kunnanvaltuuston asettaman tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 71 §:n mukaan arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminannalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet.

Tarkastuslautakuntaan ovat kuuluneet:

	Varsinainen jäsen	henkilökohtainen varajäsen
Puheenjohtaja	Jussi Sallinen	June Karjalainen
Varapuheenjohtaja	Tiina Tikka	Taina Wikström (29.4. asti) Marjatta Karjunen (29.4 alkaen)
Jäsen	Wiren Vappu	Merja Flink
Jäsen	Tuomas Koskinen	Ilkka Romppanen
Jäsen	Tuula Laeslehto	Kristiina Juuti
Jäsen	Matti Taijala	Hannu Niemeläinen

Tarkastuslautakunnan esittelijänä on toiminut puheenjohtaja. Lautakunnan sihteerinä ovat toimineet tilintarkastajat Eeva-Liisa Auvinen ja Tuomo Pikkarainen sekä asianhallintasihteeri Sini Rantaeskola.

Hallinnon ja talouden tilintarkastajana on toiminut BDO Auditor oy JHTT -yhteisö ja vastuunalaisena tilintarkastajana JHTT Eeva-Liisa Auvinen. Auvisen vaihdettua työtehtäviä, vastuunalaiseksi tilintarkastajaksi nimettiin marraskuusta 2013 alkaen JHTT Tuomo Pikkarainen. Tilintarkastaja on raportoinut suorittamistaan tarkastuksista tarkastuslautakunnalle ja antanut kuntalain 75 §:n mukaisen tilintarkastuskertomuksen.

Lautakunta on kokoontunut vuoden 2013 arviointia varten viisi kertaa. Lisäksi edellisen valtuustokauden tarkastuslautakunta kokoontui kaksi kertaa. Kokouksissa on kuultu kunnan johtavia viranhaltijoita sekä luottamushenkilöitä. Lisäksi lautakunta on tutustunut kunnan palvelutuotantoon toimipaikkavierailujen aikana.

Tarkastuslautakunta on tutustunut valtuuston, kunnanhallituksen ja hallintokuntien pöytäkirjoihin sekä perehtynyt kunnanhallituksen ja kunnanjohtajan laatimaan tilinpäätökseen ja henkilöstökertomukseen vuodelta 2013.

Tarkastuslautakunnan vuosittainen koulutus- ja seminaaripäivä pidettiin vuonna 2013 yksipäiväisenä Itä-Suomen yliopiston Kuopion kampuksella. Lautakunnan kouluttajana tarkastuslautakunnan asemasta oli professori Vuokko Niiranen ja seminaaripäivän aikana valmisteltiin tarkastuslautakunnan nelivuotinen arviointisuunnitelma.

2. TAVOITTEIDEN ASETTAMINEN

Kuntalain 65 §:ssä korostetaan tavoitteiden asettamisen ja niiden seurannan merkitystä toiminnan ja talouden ohjauksessa. Valtuusto johtaa kuntaorganisaatiota asettamalla talousarvion vahvistamisen yhteydessä mitattavissa olevia toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita.

Liperin kunnanvaltuusto on asettanut tavoitteet talousarviossa, taloussuunnitelmassa ja talouden tasapainottamisohjelmassa, jonka valtuusto hyväksyi vuodelle 2013 huhtikuussa 2013. Lisäksi tavoiteasettelua on tehty kuntastrategiassa.

Talouden suunnittelukauden useampivuotinen ohjelma talouden tasapainottamiseksi kunnan alijäämätilanteessa on tehty vuoden 2014 talousarvion ja vuosien 2014-2016 taloussuunnitelman yhteydessä.

Tavoitteiden asettaminen ja mittareiden välinen suhde on kunnassamme korjattava. Tavoitteiden tulee olla toteuttavissa olevia ja mittareiden tulee mitata tavoitteiden toteutumistasoa. Mittarin käyttäminen itsessään ei ole tavoite. On aidosti harkittava, tukeeko nykyisen talousarviorungon jaottelu "vaikuttavuus, asiakas, prosessit ja henkilöstö" kunnan toiminnan suunnittelua ja toteutusta.

3. TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

3.1. KUNNANHALLITUS

Kunnanhallituksen tarkoituksena on huolehtia kunnan kehittämisestä ja kuntalaisten hyvinvoinnin turvaamisesta ohjaamalla kunnan toimintaa valtuuston asettamien toiminnallisten tavoitteiden ja myöntämien resurssien puitteissa. Vuonna 2013 tehtiin erityinen kuntajakoselvitys Joensuun, Outokummun, Kontiolahden sekä Polvijärven kanssa. Selvityksen pohjalta valtuusto päätti Liperin jatkavan itsenäisenä kuntana.

Kunnanhallituksen suurimpina tavoitteina tilikaudella oli kunnan talouden tasapainottamisohjelma sekä OkuLin purkuprojekti. Talouden tasapainottamisohjelma toteutui suunnitellusti, jopa hieman arvioitua paremmin (toimintakatteen tavoitteeksi asetettiin 60,154 ja toteutunut toimintakate oli 60,003). OkuLin purkuprojektia tehtiin koko vuosi ja samanaikaisesti aloitettiin Liperin oman sosiaali- ja terveystoimen organisaation rakentaminen.

Laajentunut Joensuun seudun maatalouspalvelut yhteistoiminta-alue on aloittanut toimintansa tehokkaasti.

Kunnanhallituksen toimintakatteeksi asetettiin TA2013 II:ssa -2 216 930 euroa ja toteutunut toimintakate oli -2 106 303 euroa eli 110 627 euroa parempi.

3.2. SOSIAALI- JA TERVEYSLAUTAKUNTA (YHTEISLAUTAKUNTA)

Liperi

Sosiaali- ja terveyslautakunnalle asetettu talouden tasapainottamisohjelma ja keskeisimmät toiminnalliset tavoitteet toteutuivat tilikaudella 2013. Ylämyllyn lääkärivastaanotto muutettiin omaksi toiminnaksi vuoden 2013 alkupuoliskolla. Sairaanhoidtajien vastaanottoa lisättiin ja lääkäripalveluita keskitettiin kirkonkylälle. Hammaslääkäripalveluiden keskittäminen Ylämyllylle aloitettiin vuoden 2013 lopussa. Vanhustyössä 7 laitoshoitopaikkaa muutettiin tehostetun palveluasumisen paikoiksi.

Sosiaali- ja terveystoimen toimintakate alittui 3,6 % ja kasvua edellisvuoteen nähden syntyi vain 0,7 %. Oman toiminnan muutos tilinpäätöksestä 2012 oli -2,8 % eli 1,6 M euroa pienempi kuin edellisvuonna.

Henkilöstön sairauspoissaolot vähenivät.

Liperin soten toimintakatteeksi asetettiin TA2013 II:ssa -38 977 697 euroa ja toteutunut toimintakate oli - 37 577 547 euroa eli 1 400 150 euroa parempi.

Sote OkuLin yhteistoiminta

OkuLi:n yhteistoiminnan kustannusvaikuttavuuden tavoitteet jäivät toteutumatta. Liperin kustannukset ylittivät P-K:n tason sekä Outokummun ja P-K:n välinen kustannusero kasvoi. Pitkäaikaistyöttömien aktivointiaste jäi alle tavoitteen.

Yhteistoiminnan henkilöstön sairauspoissaolojen määrä kasvoi v. 2011 tasoon nähden. OkuLi:n sosiaali- ja terveyspalveluiden yhteistoiminta sai SHQS laatuohjelman laaduntunnustuksen syksyllä 2013.

Kustannukset muuhun Pohjois-Karjalaan verrattuna

Sosiaali- ja terveystoimen valtakunnallista kustannusseurantaa tehdään edellisten vuosien tilinpäätöksien pohjalta. Vuoden 2012 aikana Okulin kustannukset suhteessa muuhun Pohjois-Karjalaan ylittyivät, mutta vuoden 2013 hyvällä tuloksella on odotettavissa että kustannuksissa on päästy lähemmäs keskiarvoa. Liperin oman toiminnan osalta oltaneen palattu takaisin vuotta 2012 edeltäneeseen aikaan, jolloin Liperin kustannukset olivat Pohjois-Karjalan keskiarvoa pienempiä.

Laadukkaat palvelut

Tarkastuslautakunta haluaa nostaa esille koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon tarkastusten jäämisen tavoitteestaan. Koululaisten määräaikaistarkastukset ovat edullinen keino ennaltaehkäistä mahdollisesti myöhemmin kalliiksi tulevia kustannuksia. Sama huolestuttava kehitys koskee myös sosiaalipalveluiden perheneuvolakäyntien vähentymistä.

Työttömien aktivointiasteessa jäätiin tavoitteesta osittain lomautuksien takia. Lautakunta toivoo tilanteen korjaantuvan, ettei kunnan sanktiomaksu enää nousisi.

3.3. SIVISTYSLAUTAKUNTA

Sivistystoimi ylitti hieman korjatun (kunnanvaltuusto 11.11.2013) talousarvion, ylitys oli kuitenkin kohtuullinen (1,4%) Euromääräisesti suurin ylitys oli perusopetuksessa, joka on sivistystoimen suurin tulosalue. Tilikauden aikana Liperin kouluverkkoa supistettiin kahdella koululla, Ristin ja Vaivion kyläkoulut lakkautettiin. Kouluverkon supistamisen myötä entistä useampi oppilas on koulukyvydityksen piirissä.

Pienryhmien määrä väheni merkittävästi (vähennys 6 ryhmää). Muutos heijasteli uuden kolmiportaisen tuen lain henkeä. Perusopetuksen tukipalvelujen uudelleen järjestäminen ei kuitenkaan tuonut varsinaisia euromääräisiä säästöjä, sillä lomautustoimista huolimatta perusopetuksen henkilöstömenot nousivat, vaikka kokonaishenkilöstömäärä hieman aleni sekä perusopetusryhmien määrä väheni.

Varhaiskasvatus alitti talousarvion (toimintakate 99,4) isojen rakenteellisten muutosten ansiosta. Alkuperäiseen budjettiin nähden toimintakate oli noin puoli miljoona parempi. Tuntiperusteinen laskutuksen sekä sisarusryhmien käyttöönoton ansiosta varhaiskasvatuksen säästöt olivat n. 300 000, vaikka lapsia päivähoitossa edellisvuotta enemmän.

Sivistyslautakunnan toimintakatetavoite oli TA2013II – 20 738 671 euroa ja toteuma – 21 037 384 euroa eli – 298 713 euroa huonompi. Toteuma oli kuitenkin noin 96 000 euroa alkuperäistä budjettia parempi.

3.4. TEKNINEN LAUTAKUNTA

Teknisen lautakunnan toiminnalliset tavoitteet pääosin toteutuivat tilikaudella 2013. Kiinteistöjen ja liikenneväylien ylläpidon taso on asiakaspalautteen perusteella ollut tavoitteiden mukainen. Kaavoitusprosesseista Ylämyllyn osayleiskaava ja Viinijärven asemakaava eivät ole edenneet. Tontteja on luovutettu suunniteltu määrä.

Teknisen lautakunnan toimintakate on TA2013II reilut 670 000 € parempi. Tulokseen vaikutti kiinteistöjen ja tonttien ennakoitua suurempi myyntitulo sekä tinkiminen ostopalvelujen käytöstä.

Teknisen lautakunnan alainen vesihuoltolaitos ansaitsee erityiskiitokset hyvästä työstä Viinijärven pitkän vedenjakelukatkoksen aikana.

3.5. INVESTOINNIT

Investoinneista toteutui 79,4 %. Suurimpia hankkeita olivat Lautasuon päiväkodin remontti sekä Ylämyllyn alueen liikenneväylä- ja vesihuoltohankkeet. Irtaimen omaisuuden investoinneista toteutui vain 45,5 %. Hankkimatta jäivät terveyspalveluille budjetoitu välinehuollon autoklaavi ja desf. pesukone. Terveyskeskuksen tilasuunnitelman mukaisia investointeja ei vielä vuonna 2013 toteutunut budjetin mukaisesti.

4. RAHOITUS JA VIERAS PÄÄOMA

Kunnan lainakanta oli vuoden 2013 lopussa 29,6 milj. euroa, eli asukasta kohti 2 391 euroa. Lainamäärä on pienentynyt sekä reaalisesti että asukasta kohti laskettuna. Kunnan lainoissa on myös onnistuttu pienentämään korkotasoa lainajärjestelyillä.

Korollisten konsernilainojen määrä on korkea ja oli vuoden lopussa 48,7 milj. euroa. Konsernilainoissa painopiste siirtyi hieman enemmän pitkäaikaisten lainojen puolelle.

5. TUOTTOJEN KEHITYS

Kunnan verotulot kasvoivat vuonna 2013 keskimäärin 10,9 prosenttia. Tästä suurin nousu on tullut kunnallisverosta, jonka nousua vauhditti veroprosentin korottaminen ja valtion maksama ylimääräinen tilitys. Talouden kannalta rohkaisevaa on, että vuoden 2012 suuren laskun jälkeen yhteisöverojen tuotto kääntyi vuonna 2013 nousuun. Yhteisveron tuotto jäi kuitenkin vielä 300 000 euroa vuoden 2011 tasosta.

Valtionosuuksien kohdalla kunnan taloutta helpotti ylimääräinen 1,25 M€ harkinnanvarainen valtionosuus

6. HENKILÖSTÖKERTOMUS

Hyvää henkilöstöpolitiikkaa on edelleen jatkettu Liperissä hyödyntäen henkilöstökertomuksen tietoja. Vuoden 2012 aikana on aloitettu mm. +55 ohjelma, jonka avulla tuetaan työssä jaksamista. Lomautusten toteuttaminen työllisti erityisesti tulosalueiden esimiehiä ja vaikutti esimerkiksi niin, että koulutukseen osallistuminen aleni hieman.

Henkilöstökulut ovat laskeneet koko kunnan tasolla. Samoin sairauspoissaolot ovat edelleen vähentyneet ja työtapaturmien määrä pienentynyt merkittävästi.

7. YHTEENVETO JA EHDOTUS JATKOTOIMENPITEIKSI

Tarkastuslautakunta antaa kiitoksensa kunnanhallitukselle, lautakunnille ja kunnan henkilöstölle työstä talouden tasapainottamisen eteen. Vuoden 2012 arviontikertomuksessa tarkastuslautakunta painotti muuttuvaan tilanteeseen reagoimista ja vuoden 2013 tilinpäätös kertoo pitkälti tästä.

Kunnanvaltuusto on talousarvion 2014 yhteydessä hyväksynyt alijäämän kattamiseksi talouden tasapainottamisohjelman. Sen mukaan kunnan talous saatetaan tasapainoon ja kumulatiivinen alijäämä saadaan katetettua vuoteen 2016 mennessä. Vuoden 2012 tilinpäätöksessä alijäämä oli 4 758 000 euroa. Vuoden 2013 hyvällä tuloksella kumulatiivinen alijäämä on saatu pienennettyä 3 172 936 euroon.

Konsernitasolla alijäämä saatiin pienennettyä vielä hieman kuntaa enemmän ja kumulatiivinen alijäämä koko konsernilla oli vuoden 2013 lopussa 8 405 025 euroa.

Liperi voi siis näyttää olevan alkuperäistä talouden tasapainottamissuunnitelmaa paremmassa vauhdissa liikkeellä. Talouskurin löysentymiseen ei kuitenkaan ole varaa, sillä talouden

tasapainottamissuunnitelmassa olevien verotulojen nousun ja valtionosuuskehityksen parantumiseen ei voida täysin luottaa.

Tarkastuslautakunta katsoo, että Liperin kunnan palvelut on järjestetty vuoden 2013 aikana taloudellisesti ja tehokkaasti sekä kunnanvaltuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti.

Liperissä 6.5.2014

Liperin kunnan tarkastuslautakunta

Jussi Sallinen
puheenjohtaja

Tiina Tikka
varapuheenjohtaja

Vappu Wiren
jäsen

Tuomas Koskinen
jäsen

Matti Tajala
jäsen

Tuula Laeslehto
jäsen